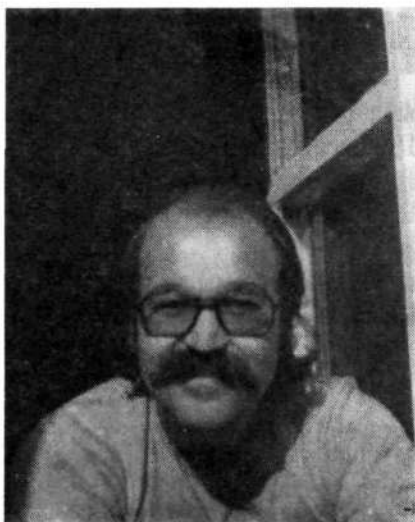

TUJE PESMI V SLOVENSKI BESEDI

Ureja Janez Menart

IZ LIRIKE AFANASIJA FETA

Prevedel in uvodno besedo napisal Drago Bajt

Ruski pesnik Afanasij Afanasjevič Fet (Šensin) se je rodil leta 1820 v orlovski guberniji in je bil po materi Nemec. Med študijem na moskovski univerzi se je pridružil literarnemu krožku, ki ga je vodil pesnik in kritik Apollon Grigorjev. V Moskvi se je seznanil s predromantično in romantično poezijo Rusov, Nemcev in Angležev; rezultat je bila Fetova prva pesniška zbirka *Lirični panteon* (1840), ki pa

še ne kaže posebne pesniške izvirnosti. Ta se je pokazala šele po letu 1842, ko je pesnik dosegel svoj prvi umetniški vrh; pesmi iz tega obdobja so izšle v drugi zbirki (1850). Potem pa je pesnik malone za celo desetletje skoraj povsem opustil literarno dejavnost in stopil v vojaško službo (1845—1858), da bi si pridobil plemiški naslov. Ko mu to ni uspelo, se je odpravil v Petersburg, kjer je njegovo literarno delovanje znova oživel. Postal je stalni sodelavec revije »Sodobnik«, v kateri so objavljali vodilni književniki tistega časa: Nekrasov, Turgenjev, Gončarov, Tolstoj. L. 1856 so izšle Fetove *Pesmi*, ki so doživele velik uspeh. Kritiki so podčrtali pesnikovo umetniško moč in sposobnost izraziti najbolj pretanjene vzgibe človekovega notranjega življenja in podati prefinjeno občutenje narave. Te umetniške kvalitete so skrile pesnikovo razmeroma ozko tematsko-motivno naravnost: Fetovi najpogostejši temi sta ljubezen in doživljanje narave. Umetniški in tudi finančni uspeh pa Feta nista spodbudila. Leta 1859 je spet nehal pisati — tokrat za celih dvajset let. Tedaj je namreč vladala družbeno zavzeta poezija, nedostopna za »čisto umetnost«, kakršno so pisali

Fet, Apollon Majkov in Jakov Polonski. Izdaja Fetovih *Zbranih del* (1863) je ostala dolga leta nerazprodana. Šele v 80. letih je Fet spet začel pisati pesmi, ki že napovedujejo ruski impresionizem, dekadenco in zgodnji simbolizem. Obenem izidejo tudi štiri pesnikove knjige z naslovom *Večerne luči* (1883—1891), pa knjigi spominov. Zanimivo je tudi, da so ruski novoromantični pesniki s konca 19. stoletja izbrali ravno Feta za svojega vzornika. Tako Afanasij Fet (umrl je leta 1892) še danes velja za enega največjih ruskih lirikov prejšnjega stoletja, takoj za Puškinom in Lermontovom.

Drago Bajt

Otožna bela breza
pod okencem stoji,
mraz muhavi jo steza,
bleščeči sneg krasi.

Kot grozdi vinske trte
vršički vej vise —
pogledi preko vrta
čez žalni lišp drse.

Rad vzhajanje danice
ob jutrih zrem na njej
in žal mi je, če ptica
lepoto strese z vej.

1842

Čudežna podoba,
kakor s starih slik:
belkasta širjava,
polni lunin lik,

nébesna svetloba,
lesketavi sneg
in sani v daljavi
tih, samotni tek.

1842

USPAVANKA Tiho dan teman postaja,
 gôr več ne zlati;
vroči zrak se že ohlaja —
 spi, otroček, spi.

Slavci so že kdaj zapeli,
 mrak se že gosti;
strune so že zazvene —
 spi, otroček, spi.

Gledajo, migljajo tihe
 angelske oči;
noč tako lahkotno diha —
 spi, otroček. spi.

1844

Spi — saj je še zgodaj,
hladno in temačno.
Zvezde daleč zgoraj
se blešče oblačno;

petelini plaho
tretjič so odpeli;
iz zvonika lahno
udarci so zleteli.

Krošnje lip dišijo
radostno in blago.
Na blazino vrejo —
hladne solze drage.

1847

Misli, sanje, sanjarije —
neprestano in ves čas.
Solza za solzico lije
čez razžarjeni obraz.

Duša hoče, duša prosi,
solzne reke pa teko;
daleč daleč jok me nosi,
sam ne vem — kam in kako.

Želj ne morem utolažiti,
biti brez želja ne znam:
tihe sanje — so užitek!
Tihe solze — so balzam!

1847

Zbudi se: o prvem svitu
ti prinašam vrtnici.
Bolj od ognja plamenita
skoz srebrni solzici.

Pomladanski dež šumeči,
sveže listje, čisti zrak ...
Tiho kaplja na dišeče
rože tihi dež solza.

1847

Šepetanje, plašni vzdih,
slavca gostolenje,
srebrnina, tihe tihe
vode žuborenje,

noč, svetloba, sence temne,
sence brezoblične
in prečudežne premene
milega obličja,

purpur vrtnice v meglicah,
jantarja prelivi
in poljubi, solzno lice,
zarja, zarja dneva! ...

1850

Ko se rahlo pričinja mračiti,
komaj čakam zvonjenja, razvnet.
Moj preljubi otroček, prihíti,
pridi k meni zvečer posedet.

Pod ugasnjene sveče bom sédel —
drva svetlo v kaminu gore;
bom poslušal premile besede,
da bo znova lahkotno srce.

Bom poslušal te sanje otročje,
ki poznajo le radost in moč;
vsakokrat se ob njih ves razjočem,
solze vro blagodejno vso noč.

In ob zori v drhteči bom dlani
spet hitél dragi robček vozlat,
in zdolž stene, medló obsijane,
upajoč te bom spremil do vrat.

1856 (?)

OB KAMINU

Žerjavica temni. V polmraku
slaboten plamen prasketa.
Tako na živo rdečem maku
metuljček moder trepeta.

In v dolgi vrsti se podobe
pred trudnimi očmi gneto;
skrivnostni obrazi davne dobe
iz sivega pepela zro.

Prijateljsko in ljubeznivo
prihaja sreča in gorjé.
A duša laže si in skriva
stvari, ki jo razžaloste.

1856

Spi jezero; molčec je črni gozd;
rusalka bela črno vodo brodi;
čez nébes plava luna — mlad labod —
in gleda svojo dvojnico na vodi.

Spe ribiči ob kupčkih tlečih drv;
na jamborih miruje jadvovina;
v trstikovju je pljusnila postrv
in krogi so vznemirili gladino.

Tišina . . . Slišim glas in šum na levi;
a nič ne zdrami polnočne tišine —
čeprav glasan je slavčji gostolevek,
čeprav rusalke zibajo rastlinje . . .

1847

MAJSKA NOČ O kakšna noč! O kakšna sladka nežnost!
O hvala ti, polnočni rodni kraj!
Kako umit, kako ves čist iz snežnih
viharjev in ledu prišel je maj!

O kakšna noč! Vse zvezde do poslednje
spet krotko zrejo v dušo ves večer
in v zraku se za slavčjim gostolenjem
razširjata ljubezen in nemir.

Stojijo breze. Polprozorni listi
boječe vabijo in radoste oči.
Trepečejo. Tako se zdi nevesti
vesel in tuj njen venec iz tančic.

Nikoli ni bolj nežen, breztelesen
me mučil tvoj obraz, o noč, o noč!
Spet nehote ti nesem svojo pesem —
morda po njej nobene več ne bo . . .

1857

Na suhem senu v južni noči
sem ležal, z glavo sredi trav,
in zvezdni zbor brlikajoči
prijateljsko je trepetal.

Svet, ki me je kot sen obdajal,
se je izgubljal brez sledi,
in jaz sem, prebivalec raja,
sam samcat zrl v obraz noči.

Mar res drvim v prepad polnočni?
Morda pa zvezde sèm drve?
Kot da sem v dlani vsemogočni
nad breznom črnim obvisél.

Omahovaje in z nemirom
globino meril je pogled,
v katero je nepovrnljivo
tonila moja rahla sled.

1857

Tih in čist večer na jugu;
glej, trdnó že vrbe spijo;
bledo rdeče se bleščijo
od zahoda rek vijuge.

Skoz gozdove piš prodira
od planine do planine.
Slišiš ta rezget v dolini?
Žrebec divje galopira.

1847

VEČER Je zavilo nad reko bleščečo,
završalo čez polnočni gaj,
zagrmelo nad tihim gozdičem,
razsvetlilo osamljeni kraj.

V dalj, čez loke in skozi mrakove,
na zahod teče reka, bežeč.
Dogoreli so zlati pasovi
in oblakov sijočih ni več.

Zdaj na griču je volhko, zdaj vroče,
dan vzdihuje v sopênju noči —
že se bliskavica potoči,
v sinji luči zeleno žari.

POMLADNI DEŽ Za okni se še ni zmračilo,
 v oblakih sonce se blešči
 in nebogljen slavčje krilo
 se koplje v pesku in drhti.

A že spusti zavesa gosta
 se z nébesa prav do zemljé,
 nazobčani robovi gozda
 se v zlatem prahu zazlate,

dve kaplji kaneta na steklo,
 po medu lipa zadiši,
 čez sadovnjak je nekaj steklo —
 in že po listju hrušk bobni!

1857 (?)

Kako je tu pod lipo to domače!
 Tu sèm vročina dneva ne predre
 in nad glavó mi na gostó vise
 dišeče blede belkaste pahljače.

A daleč tam miglja sopara žgoča,
 ki sem in tja se ziblje, ko da spi,
 in suho prasketaje, uspavajoče
 se murnov neugnán čirik glasi.

Za mrežo vej so nebeščanski svodi,
 zastrti s pajčolanom iz meglic,
 in kakor sen utrjene prirode
 hite prek njih oblaki — jata ptic.

1854

Znova se nebo jasni,
 po pomladi zrak diši,
 vsaka ura, hipec vsak
 čaka ženinov korak.

V grobu mrzlem ona spi,
v sen ukleta sred noči —
tiha, mrzla spi ves čas,
urečena v sen in mraz.

S krili pomladanskih ptic
ji pomete ivje z lic
in iz zmrzlih, mrtvih sanj
potok zakaplja solzan.

22. 3. 1879